
**SERIE:
KVINDERNE OMKRING
GRUNDTVIG FORTÆLLER**

Gennem otte fortællinger hører vi kvinderne omkring Grundtvig fortælle – om Grundtvig, om sig selv, om tiden og om brydningerne. Dette er første fortælling i serien.

Fortællingerne er alle skrevet af Else Mathiassen og er en bearbejdet version af performanceforedraget 'Grundtvig og kvinderne', som hun turnerer med. Performanceforedraget er udviklet og opføres sammen med trompetisten Torben Lassen og pianisten Karen Sørensen, der begge er jazzmusikere. Kvindernes fortællinger er baseret på historiske kilder, og der er taget ganske få dramaturgiske friheder.

Else Mathiassen har været mere end 30 år i højskolen, herunder 16 år som forstander på Vestjyllands Højskole, og har bl.a. været initiativtager til og leder af Fortælle Akademiets kurser på den nye 'Højskolen Mors'. Læs mere om Else på www.elsemathiassen.dk

---

TEKST: ELSE MATHIASSEN, FORTÆLLER, DANSER OG FHV. HØJSKOLEFORSTANDER

Jeg har haft
mange genvordigheder
med den

KNÆGT

Ny serie i Grundtvigsk Tidende: Kvinderne omkring Grundtvig tager ordet og fortæller deres historie. Vi begynder med Grundtvigs mor, Cathrine Marie Grundtvig født Bang. Bangslægten var en stolt slægt og en af de ældste og mægtigste i Danmark. Slægten kunne spore sine forfædre helt tilbage til Skjalm Hvide og hans sønner, Absalon og Esbern Snare – og de var jo, ifølge Saxo Grammaticus, i slægt med selveste Odin, guderens nummer ét.

Cathrine Marie Grundtvig:
En dag kom biskop Balle, min mands onkel, på besøg hjemme i præstegården. Han så på mig – og min store mave – og han så sig omkring i vores stue og sagde så: Ja, nu har familien jo allerede tre præstekandidater ... Jeg afbrød ham og sagde: Om så min sidste trøje skal sprænges, så skal den dreng holdes til bogen!

Jeg blev helt flov og forskrækket over mine egne ord, men det passede meget godt til mit valgsprog: Hellere død end rådvild.

Den 8. september 1783 fødte jeg Nicolai Frederik Severin Grundtvig – et års tid efter vores datter, Ulrikke. De havde

» meget glæde af hinanden som børn, men som unge havde de to ikke det bedste forhold. Da Ulrikke som ung lå syg, skrev Frederik i sin dagbog, at det ville gøre ham ondt, hvis hun døde. Ikke så meget for hendes egen skyld, for hun havde hverken penge, skønhed, eller en sjæls munterhed, og ville derfor næppe blive lykkelig. Næh, han var bekymret for, at hun så ikke ville være i stand til at tage sig af mig. Og ville han blive søsterløs, så ville han også blive moderløs – for mit helbred var nemlig ikke det bedste. Det er derfor, lægen har anbefalet mig at ryge pibe.

Jeg havde håbet at kunne beholde Frederik herhjemme sammen med Ulrikke, men min mand ville, at han skulle gå samme vej som sine tre ældre brødre. Han blev derfor sendt til Jylland, til pastor Feld i Thyregod. Jeg vidste jo godt, at Frederik ville få det godt hos pastor Feld, men han var kun ni år og havde et meget følsomt sind. Jeg var bange for, at det jyske var for hårdt for ham. Af hans breve kunne jeg læse, hvor meget hjemme han havde. Han savnede ikke kun mig, men også de grønne lunde. Som tiden gik, blev han dog glad for at være på den jyske hede hos pastor Feld.

Da de kom hjem til præstegården, ville Sibbern forberede os på, at Frederik nok var blevet sindssyg, men min mand vidste udmærket godt, hvad det var: anfægtelser. Frederik led, som sin far, af 'Den grundtvigske syge' – de sorte huller i sindet, som kan føre til døden.

Siden fik han sin studentereksamen på katedralskolen i Aarhus med første karakter, og han tog videre til København og fik sin teologiske embedseksamen efter kun to års studier.

Jeg har haft mange genvordigheder med den knægt. Da han som ung mand skulle være vores stolthed og hjælpe til, mens min mand var syg, kom han ikke hjem. Han ville hellere redde hele verden, hele Danmark – ja, i hvert tilfælde hele København. Så skrev jeg til ham, at han var en utaknemlig og fej usling – så kom han hjem.

På vejen hjem fulgtes han med sin gode ven, Sibbern. De gjorde holdt for at overnatte på Vindebyholt kro, men om natten fik Frederik et alvorligt anfald. Om morgenen fandt

Sibbern Frederiks værelse raseret. Stol og bord smadret og tasker, papir og tøj smidt ud over det hele – og Frederik var væk. Sibbern fandt ham siddende i kirken, helt stille. Frederik fortalte, at han om natten var blevet angrebet af Satan i slangeskikkelse, der havde viklet sig rundt om ham. Nu sad han her og havde lige skrevet et digt, der hed 'Dejlig er den himmel blå'.

Da de kom hjem til præstegården, ville Sibbern forberede os på, at Frederik nok var blevet sindssyg, men min mand vidste udmærket godt, hvad det var: anfægtelser. Frederik led, som sin far, af 'Den grundtvigske syge' – de sorte huller i sindet, som kan føre til døden.

Frederik blev hjemme hos os i nogle år, og han var en god støtte for min mand. Han læste meget, og han tog flittigt del i sognets liv. Han kæmpede for, at lærerne kunne få en løn, de kunne leve af, og han tog børnenes og forældrenes parti, hvis læreren var uduelig. Også præstegårdens liv tog han del i. En dag kom vores karl ind og bad om penge til sædekorn. Jamen hele loftet er jo fyldt med sædekorn. Så indrømmede Frederik, at han havde foræret kornet til de fattige, og da min mand bad om en forklaring sagde han: Jamen er det ikke sådan, vi prædiker i kirken om søndagen? ■

Grundtvigs mor var en stærk kvinde, men der var to betydelige kvinder i den lille Frederiks liv. Den anden var den gamle tjenestepige Malene Jensdatter. Hør hendes fortælling i næste nummer af Grundtvigsk Tidende